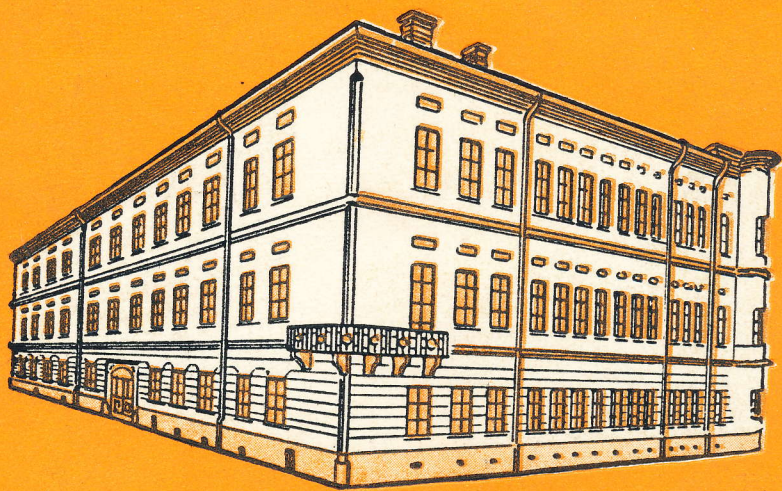

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XVI

1979

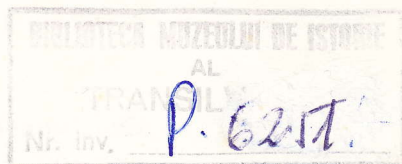

COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE
SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI CLUJ

COMITETUL NAȚIONAL
ICOM

MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
CLUJ-NAPOCA

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS
XVI

1979

COLEGIUL DE REDACȚIE:

P. BUNTA (secretar de redacție); H. DAICOVICIU (redactor responsabil);
N. CORDOȘ; ȘT FERENCZI; I. GLODARIU; I. KOVÁCS; GR. MARIAN;
I. MITROFAN; FR. PAP; ȘT. PASCU; C. POP; G. A. PROTOPOPESCU;
L. VAJDA; N. VLASSA

Fondator: CONSTANTIN DAICOVICIU

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Anuarul Muzeului de istorie
al Transilvaniei.

Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca,
str. Emil Isac nr. 2
Tel.: 2.26.77

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Annuaire du Musée d'Histoire
de la Transylvanie.

Toute correspondance
sera envoyée à l'adresse:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
3400 Cluj-Napoca (România),
str. Emil Isac nr. 2

CUPRINS

SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

STUDII

VALENTIN VASILIEV, Pumnalele akinakes din Transilvania . . .	11
<i>Die Akinakes-Dolche aus Siebenbürgen</i>	37
DAN ISAC, <i>Ala Siliana C.R. torquata et armillata</i> în Dacia . . .	39
<i>Ala Siliana C.R. torquata et armillata in Dazien</i>	67
IOAN PISO, Carrières sénatoriales (II)	69
RADU ARDEVAN, Les lecticares à Ulpia Traiana Sarmizegetusa	87
DORIN ALICU — CONSTANTIN POP, Hermes-Mercurius la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	93
<i>Hermes-Mercurius à Ulpia Traiana Sarmizegetusa</i>	100
ANA CĂȚINAȘ — MIHAI BĂRBULESCU, <i>Cella vinaria</i> de la Potaissa	101
<i>Cella vinaria de Potaissa</i>	126
SILVIU SANIE, Diadema de aur de la Tyras	127
ANDREI BODOR — IUDITA WINKLER, Un atelier de artizanat la Dierna (Orșova)	141
<i>An artisan workshop at Dierna (Orșova)</i>	155
IOANA HICA-CÎMPEANU, Riturile funerare în Transilvania, de la sfîrșitul secolului al III-lea e.n. pînă în secolul al V-lea e.n.	157
<i>Die Bestattungsriten in Siebenbürgen von Ende des 3. Jhs. bis ins 5. Jh. u. Z.</i>	169
N. VLASSA, Piese paleocreștine inedite din Dacia intracarpatică	171
<i>Pièces paléochrétiennes inédites de la Dacie intracarpathique</i>	188
MIRCEA RUSU, Aspecte ale relațiilor dintre romanitatea orientală și slavi	189
PAUL NIEDERMAIER, Geneza centrului istoric clujean în lumina planimetriei sale	201
<i>Die Entstehung der klausenburger Altstadt im Lichte ihres Grundrissgefüges</i>	213
P. IAMBOR, Nobilii de Dăbîca și relațiile cu Țara Românească în veacul al XIV-lea	215
<i>Die Adligen von Dăbîca und die Beziehungen mit der Walachei im 14. Jahrhundert</i>	223
GHEORGHE MĂNDRESCU, Activitatea lui Petrus Italus de Lugano	225
<i>Zur Aktivität des Petrus Italus de Lugano</i>	234

FRANCISC PAP, Comerțul Clujului cu orașele Slovaciei de astăzi (1599—1637)	235
<i>Le commerce de la ville de Cluj avec les villes de Slovaquie d'aujourd'hui (1599—1637)</i>	249
MAGDALENA BUNTA, Meșteșugarii habani în Transilvania. Activitatea, rolul și importanța lor în economia Transilvaniei secolului al XVII-lea	251
<i>[Habaner Handwerker in Siebenbürgen. Tätigkeit, Rolle und Bedeutung in der Wirtschaft Siebenbürgens im 17. Jh.]</i>	
ADRIANA HALASU, Contribuții la problema morfologiei unor piese de argintărie feudală	271
<i>Beiträge zur Morphologie der mittelalterlichen Goldschmiedewerken</i>	285
VIORICA GUY MARICA — CORNEL TATAI-BALTĂ, Sursele iconografice și stilistice ale unor teme figurative din xilogravura românească (secolele XVI—XIX)	295
<i>Les sources iconographiques et stylistiques des thèmes figuratifs dans la xylogravure roumaine (XVIe—XIXe s.)</i>	15
IOSIF WOLF, Problematika românească în istoriografia săsească (1790—1848)	325
<i>Die rumänische Problematik in der siebenbürgisch-sächsischen Geschichtsschreibung von 1790 bis 1848</i>	335
LIVIU BOTEZAN, Aspecte ale vânzării forței de muncă de către iobagii transilvăneni la începutul veacului al XIX-lea oglindite de conscripția czirákyană	337
<i>Wie die Czirákysche Konskription den Verkauf der Arbeitskraft der Leibeigenen Transsilvaniens zu Beginn des 19. Jhs. widerspiegelt</i>	355
AUREL PANTEA, Contribuții la problema formării conștiinței naționale în mișcarea muncitorească din Transilvania	357
<i>Contributions au problème de la formation de la conscience nationale dans le mouvement ouvrier de la Transylvanie</i>	369
PETRU BUNTA — GEORGE PROTOPODESCU, Aspecte ale insurecției naționale armate, antifasciste și antiimperialiste din august 1944	371
<i>Aspekte des nationalen, bewaffneten, antifaschistischen und antiimperialistischen Aufstandes vom August 1944</i>	385

NOTE ȘI DISCUȚII

BÉLA JUNGBERT, Repertoriul localităților cu descoperiri paleolitice din Transilvania (II)	389
GÉZA FERENCZI — ISTVÁN FERENCZI, Observații de topografie arheologică în partea superioară a Depresiunii Homoroadelor (jud. Harghita) între anii 1957—1978	411
<i>Observations de topographie archéologique dans la partie supérieure de la Dépression des Homorodes (dép. Harghita) en 1957—1978</i>	430

GH. LAZAROVICI — N. CRISTEA, Contribuții arheologice la istoria străveche a comunei Uioara de Jos — Ciunga (jud. Alba)	431
<i>Contributions archéologiques à l'ancienne histoire de la commune Uioara de Jos — Ciunga (dépt. Alba)</i>	446
E. IAROSLAVSCHI — GH. LAZAROVICI, Vestigii arheologice din bazinul Carașului	447
<i>Archäologische Funde aus dem Caraș-Becken</i>	464
IUDITA WINKLER — MATILDA TAKÁCS — GHEORGHE PĂIUȘ, Săpăturile arheologice de la Cicău	465
<i>Die archäologischen Ausgrabungen von Cicău</i>	479
MARIAN GUMĂ, O nouă descoperire hallstattiană timpurie la Moldova Nouă	481
<i>New early Iron Age finds in Moldova Nouă</i>	492
HADRIAN DAICOVICIU, Între originalitate și adevăr	495
JAN TRYNKOWSKI, Încă odată despre „Decebalus per Scorilo”	507
<i>Encore une fois sur „Decebalus per Scorilo”</i>	512
VASILE MOGA, Piese de argint din cetatea dacică de la Piatra Craivii	513
<i>Les pièces d'argent de la forteresse dace de Piatra Craivii</i>	518
MARIA DĂRĂBANȚ, Ceramica dacică pictată cu motive vegetale, geometrice și zoomorfe	519
<i>Bemalte dakische Keramik mit pflanzlichen, geometrischen und tierischen Motiven</i>	523
ALEXANDRU DIACONEȘCU, Un fragment de stelă din Dacia Porolissensis cu reprezentarea banchetului funebru	545
<i>Un fragment de stèle de Dacia Porolissensis avec la représentation du banquet funèbre</i>	549
ALINA SOROCEANU, Tipologia ceramicii romane din templul lui Liber Pater de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	551
<i>Typologie der römischen Tonware aus dem Tempel des Liber Pater in Ulpia Traiana Sarmizegetusa</i>	575
GH. I. PETREȚ-GOVORA, Așezările rurale din secolele II—IX descoperite în jud. Vâlcea	577
<i>Les agglomérations rurales des IIe—IXe siècles mises au jour dans le département de Vâlcea</i>	592
B. DAICOVICIU, Accepțiunile termenului <i>villa</i> în izvoarele merovingiene	593
<i>Der Sinn des Terminus villa in den Quellen der Merowingerzeit</i>	597
P. IAMBOR — ȘT. MATEI, Incinta fortificată de la Cluj-Mănăstur (sec. IX—XIV)	599
<i>Der Burgwall von Cluj-Mănăstur</i>	620

MARIUS PORUMB, Două ctitorii românești din secolul al XV-lea : biserica Sfântul Gheorghe și mănăstirea Lupșa	621
<i>Two fifteenth century Romanian monuments : the Saint George church and the Lupșa monastery . . . . .</i>	630
VIORICA POP, Dulapuri baroce în colecția de istorie a farmaciei din Cluj-Napoca	633
<i>Des armoires baroques dans la collection d'histoire de pharmacie de Cluj-Napoca . . . . .</i>	638
AL. NEAMȚU, Mari incendii în districtul Bistriței în a doua jumă- tate a secolului al XVIII-lea	639
NICOLAE SABĂU, Mathias Veress restaurator?	659
<i>Mathias Veress Restaurator? . . . . .</i>	668
IOANA BOTEZAN, Activitatea tipografică a lui Timotei Cipariu între anii 1835—1865	669
<i>Timotei Cipariu's activity at the archdiocesan printing office at Blaj in the years 1835—1865 . . . . .</i>	681
M. M. JUDE — A. HOPÂRTEAN, Sigilii sătești transilvănene în Muzeul de istorie din Turda	691
<i>Siebenbürgische Dorfsiegel vom Museum für Geschichte in Turda . . . . .</i>	697
E. GLODARIU, Activitatea secției române a Federațiunii internați- onale a studenților „Corda fratres”	699
<i>L'activité de la section roumaine de la Fédération internationale des étu- diants „Corda fratres” . . . . .</i>	707
GHEORGHE DRAGOȘ BRAICA, Contribuția localității Mărgău (jud. Cluj) la lupta pentru eliberare națională	709
<i>Le village Mărgău dans la lutte pour l'émancipation nationale . . . . .</i>	716
PEȚRU BUNTA, Opinia publică despre marele proces muncitoresc din 1928 de la Cluj (aspecte din presa vremii)	717
<i>Die öffentliche Meinung über den Klausenburger Arbeiterprozess von 1928 (Pressestimmen) . . . . .</i>	738

MUZEOLOGIE. RESTAURARE — CONSERVARE. OCROTIREA PATRIMONIULUI MUZEAL

E. VASILIEV, Despre lecția de istorie la muzeu	741
<i>À propos des leçons d'histoire au musée . . . . .</i>	746
ANA MARIA CIPĂIANU, Ancheta „S.P.V. 1977” la Muzeul de istorie al Transilvaniei. Rezultate și concluzii	747
<i>L'enquête „S.P.V. 1977” organisée par le Musée d'histoire de la Transyl- vanie. Résultats et conclusions . . . . .</i>	764
AURELIA IGNA, Conservarea unor resturi lemnoase și textile, carbonizate, descoperite într-o locuință dacică	765
<i>La conservation de quelques restes de bois et de textiles carbonisés découverts dans un logement dacique . . . . .</i>	772

AURELIA IGNA [▼] — JUSTINIAN PETRESCU, Analiza resturilor lemnoase provenind din <i>cella vinaria</i> de la Potaissa . . .	773
<i>L'analyse de restes en bois provenant d'un cella vinaria de Potaissa</i> . . .	777
MARIA ELISABETA LUKÁCS, Probleme de restaurare ridicate de un vas de ceramică roman	779
<i>À propos de la restauration d'un vase romain en céramique</i>	783
DORIN URSUȚ — PAUL PETRICĂ, Pentru o mai mare precizie a ridicărilor expeditiv de topografie arheologică . . .	785
<i>Für eine grössere Genauigkeit in den topographisch-archäologischen Erhebungen</i>	790
GRAȚIANA ALICU, Circulația cărții vechi românești în județul Cluj (II)	791
MARIA MIREL — ANNA MÁRIA ARDOS, Date privitoare la organizarea bibliotecii de specialitate a colecției de numismatică și antichități a „Muzeului ardelean”	809
<i>Angaben über die Organisierung der Fachbibliothek der numismatisch-historischen Abteilung des „Siebenbürger Museums”</i>	825
ALEXANDRU ARDOS, Colecția didactică Brassai Sámuel din Cluj-Napoca	827
<i>Die Sammlung didaktischer Anschauungsmaterialien von Brassai Sámuel aus Klausenburg</i>	838

RECENZII

GH. LAZAROVICI, Nándor Kalicz — János Makkay, <i>Die Linienbandkeramik in der Grossen Ungarischen Tiefebene</i> . . .	841
GH. LAZAROVICI, Henrieta Todorova, <i>Ovčarovo. Praistoričeska seliščina moghila</i>	844
GH. LAZAROVICI, Pál Patay, <i>Das kupferzeitliche Gräberfeld von Tiszavalk-Kenderföld</i>	846
TUDOR SOROCEANU, Tiberiu Bader, <i>Epoca bronzului în nord-vestul Transilvaniei. Cultura pretracică și tracică</i> . . .	849
TUDOR SOROCEANU, Vera Bianco Peroni, <i>Die Messer in Italien — I coltelli nell'Italia continentale</i>	854
TUDOR SOROCEANU, <i>Jahresbericht des Instituts für Vorgeschichte der Universität Frankfurt a. M.</i>	855
TUDOR SOROCEANU, <i>Mitteuropäische Bronzezeit</i>	860
TUDOR SOROCEANU, Friedrich Laux, <i>Die Nadel in Niedersachsen</i>	861
TUDOR SOROCEANU, Sebastian Morintz, <i>Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii</i>	862
TUDOR SOROCEANU, M. Petrescu-Dimbovița, <i>Die Sicheln in Rumänien</i>	866
TUDOR SOROCEANU, <i>Studien zur Lausitzer Kultur</i>	869
TUDOR SOROCEANU, <i>Studien zu südpolnischen Wehranlagen</i>	871

ISTVÁN FERENCZI, <i>Oppida: The beginnings of urbanisation in barbarian Europe</i>	873
IOAN PISO, László Barkóczy, András Mócsy, <i>Die römischen Inschriften Ungarns. 2. Lieferung — Salla, Mogentiana, Mursella, Brigetio</i>	883
IUDITA WINKLER, Jenő Fitz, <i>Der Geldumlauf der römischen Provinzen im Donaugebiet Mitte des 3. Jahrhunderts</i>	885
NICOLAE GUDEA, Sándor Soproni, <i>Der spätrömische Limes zwischen Esztergom und Szentendre</i>	893
ALINA SOROCEANU, Christopher J. Young, <i>The Roman pottery industry of the Oxford region</i>	897
ALINA SOROCEANU, <i>Roman pottery studies in Britain and beyond</i>	899
MAGDALENA BUNTA, Piroska Weiner, <i>Zinngießsermarken in Ungarn</i>	901
I. WOLF, Johann Filstich, <i>Încercare de istorie românească</i>	905
I. WOLF, Gabriel Ştrempel, <i>Catalogul manuscriselor româneşti B.A.R. 1—1600</i>	907
I. WOLF, George Em. Marica, <i>Studii de istoria şi sociologia culturii române ardelenne din secolul al XIX-lea, vol. II</i>	908
I. WOLF, Damaschin Bojincă, <i>Scrieri. De la idealul luminării la idealul naţional</i>	909
I. WOLF, Charles and Barbara Jelavich, <i>The establishment of the Balkan national states</i>	911
I. WOLF, William Marin, <i>Unirea din 1918 şi poziţia şvabilor bănăţeni</i>	913
I. WOLF, <i>Consiliul naţional român din Blaj (noiembrie 1918 — ianuarie 1919). Protocoale şi acte</i>	915
*	
H. D., <i>Retrospectivă</i>	917
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	923